

Forfatter: Andersen, H. C.

Titel: H.C. Andersens Eventyr bd. VII kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal

Citation: Andersen, H. C.: "H.C. Andersens Eventyr bd. VII kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal", i Andersen, H. C.: *H.C. Andersens Eventyr bd. VII kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal*, C. A. Reitzel, 1990, s. 205. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-hcaeventyr07val-shoot-idm139890595630992.pdf> (tilgået 19. april 2024)

Anvendt udgave: H.C. Andersens Eventyr bd. VII kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal

Et Stykke Perlesnor

Et Stykke Perlesnor blev for I.s vedkommende første gang offentliggjort i Folkekalender for Danmark 1857, der udkom december 1856. Eventyret som helhed blev derimod første gang trykt i NEH 3-59, der 206 udkom 24.3.1859. En præcis datering af den todelte tilblivelsesproces er ikke mulig.

Om hensigten med *Et Stykke Perlesnor* oplyser A i Bemærkninger, at det »giver en Overgangs-Tid, jeg selv har gennemlevet. I min Barndom var det ikke usædvanligt, at en Reise, i jevn Fart, fra Odense til Kjøbenhavn tog en Tid af henved fem Dage, nu behøves kun omtrent ligesaa mange Timer« (16). Var inspirationen til eventyret jernbanen og A.s begejstring for de tekniske fremskridt i 1850'erne, så var ideen til en poetisk Danmarksrejse af ældre dato, idet *Et Stykke Perlesnor* er en parafrase over Vilhelms og Ottos rejse til Fyn i O.T. (36ff), en idé A iøvrigt også har benyttet i *Lille Tuk* (II 125f).

Ud over inspirationen fra A.s egne arbejder er han måske ikke upåvirket af Ingemanns digtkreds Sjællands Kjøbstæder, der samlet tryktes i Samlede Skrifter. IV Afdeling, bd. VIII. 1845. 147-192, hvor de enkelte digte er ledsagede af historiske anmærkninger. A følte sig iøvrigt meget tiltalt af Ingemanns idé med »en Samling Folke-Viser som Vignet til hver dansk By« (brev til Ingemann 5.8.1843 (BfA II 91)).

140.3-4*Jernbanen ... Korsør* 27.6.1847 åbnedes strækningen København-Roskilde og 27.4.1856 fortsættelsen til Korsør (jvf. Dagbøger 30.4.1856 (IV 196)). - **16***Bakken*] Valby bakke. - **16***Frederik den Sjettes Slot*] Frederiksberg Slot opførtes 1699-1710 af Frederik IV. Frederik VI benyttede fast slottet som sommerresidens og er især knyttet til dets navn gennem sine sejlads på slotshavens kanaler (jvf. *Hyldemoer* II 173). - **17***Oehlschlägers Barndoms Hjem*] digteren Adam Oehlschläger (1779-1850) tilbragte sin barndom på Frederiksberg Slot, hvor faderen Joachim Conrad Oehlschläger (1748-1828) blev slotsforvalterfuldmægtig 1781. - **18-19***Philemon og Bauds Hytte*] Bakkehuset; allusion til K.L. Rahbeks digt: Til mit Bakkehus (Poetiske Forsøg 2.Del. 1802.187f), hvor det hedder: »Her Baucis og Philemon leve, døe / Tilsammen i hinandens Arm af Ælde.« Ph. og B. var iflg. O vids Metamorphoses VIII v.631f et gammelt, fromt ægtepar i Frygien, der gæstfrit tog imod guderne Hermes og Zeus i deres tarvelige hytte. Som tak blev deres hytte forvandlet til et tempel, hvor Ph. og B. blev præster. Endvidere blev de belønnet med at dø samtidig og forvandlede til træer. - **20***Rahbek*] Knud Lyne Rahbek (1760-1830), forfatter, litteraturhistoriker og -kritiker m.m. - *Camma*] Karen Margrethe (Kamma) f. Heger (1775-1829). Om hendes betydning for A se MLE I 69f samt J. M. Thiele: Erindringer fra Bakkehuset. 1869.75ff.

141.3*ak, hvor forandret*] allusion til St.St.Blichers novelle Ak, hvor forandret! (1828). - **4-11***Drivhuset ... Urtegaard*] sml. *Historien om en Moder* (II 163f). - **9***Idiotens Hjem*] 1831 blev Bakkehuset solgt af 207 Rahbeks fallitbo og udlejedes i de fig. år til bl.a. Heiberg og Grundtvig som sommerbolig. 1852 blev det solgt til kammerherre A.C.B.Bibow (1808-76), der 1855 overdrog det til »Helbredelsesanstalten for idiotiske Børn«. 1925 åbnedes Bakkehuset. De Rahbekske Mindestuer. - **15***Kongegravenes By*] siden ca. 985 er ialt 37 konger og dronninger begravet i Roskilde Domkirke. - **15***Hroars Væld*] iflg. sagnet skal kong Roar, søn af Halvdan og broder til Helge, have grundlagt Roskilde ved en af byens mange kilder, Rosenkilden (nu: Maglekilden). - **18***Glar*] glas. - **18-19***Margrethes*] Margrethe [I] (1353-1412), regerende dronning over Danmark-Norge 1387, over Sverige 1389; formelt anerkendt som dronning over alle tre lande ved Kalmarunionen 1397. - **19***Kirkegaarden*] Gråbrødre kirkegård på hjørnet af Hestetorvet og Jernbanegade. - **21***Orgelets Drot*] komponisten og organisten ved Vor Frue Kirke i Kbh. C.E.F.Weyse (1774-1842) tilbragte siden 1812 sine ferier i Roskilde, jvf. MLE I 270 samt SS XII 350. - **23***de klare Bølger rulled*] 1. linie af Charlottes romance i Oehlschlägers syngespil Sovedrikken (1808.19). - **23***der boede en Konge i Leire*] frit citat af førstelinien Der var en Konning i Leire fra Oehlschlägers Kongen i Leire (Efter Goethe) (1802; Oehl XXIV 8f). - **26-30** Sagnet om Hagbard, der for at prøve Signes troskab inden sin død lader sin kappe hænge op i træet, hvorefter Signe brænder sig selv inde, har fra gammel tid været knyttet til Sigersted, hvor Signes fader, kong Sigar skulle have ligget; jvf. Thiele2 I 11ff. - **31***Klosterby*] ca. 1150 anlagdes et benediktinerkloster, der 1161 omdannedes til cistercienserkloster og som overgik til kronen ved reformationen i 1536. Først 1638 fik Sorø købstadprivilegium. - **33***Academiet*] 1584-1849 var det tidligere kloster periodevis ridderligt akademi, og har desuden fra 1822 været kostskole og gymnasium. - **34***Locomotivets Drage*] måske et billede med privat adresse til Ingemann, der i et brev 22.7.1855 afviste et forslag fra A om en længere rejse og bl.a. kommenterede den kommende jernbane til Korsør: »Nu kommer jo Verden til at snurre rundt om mig og vor lille Klostersø med Røg og Piben, og naar Bjergene komme til os, behøve vi jo ligesaa lidt som *Mohammed* at løbe om efter dem. Nu skulde Poeternes Huse have Hjul for at kunne trilles hen, hvor der ingen Jernbaner komme. Dog hver sin Lyst! *Deres* Huus staaer nu engang paa Locomotiv-Uhyrets Dragehale« (MLE II 187, jvf. også »Dampdragens Ryg, som *Ingemann* kaldte Banetoget« (ib. II 188)). - **35-36***Holbergs Støv*] forfatteren Ludvig Holberg (1684-1754) ligger begravet i Sorø Klosterkirke. - **36***hvid Svane*] indtil omkring år 1900 var Sorø Akademis hovedbygning og Ingemanns hus hvidkalkede (venligst oplyst af Lena Kristensen, Sorø Akademis bibliotek).

142.1-2 *et lille Huus*] forfatteren og salmedigteren B.S. Ingemann (1789-1862) var fra 1822 lektor ved Sorø Akademi og boede i en 208 pavillon ved siden af Akademiets hovedbygning. - **3-4** *Bonden ... Danmark*] reference til Ingemanns historiske romaner og deres store folkelige udbredelse. - **6** *Antvorskov Kloster*] ca. 1 km udenfor Slagelse, grundlagt ca. 1164 som johanniterkloster, ombygget til kongeslot 1580-84. I 1814-16 blev nord- og vestfløjen revet ned, og i 1830'erne østfløjen (jvf. Levnedsbogen 109 og O.T. 168ff). - **8-11** *dog et gammelt Tegn ... Jerusalem*] på Hvilehøj 3 km ad landevejen til Korsør. Hellig-Anders var præst ved St. Peders kirke i Slagelse (d. 1205) og skal under en pilgrimsrejse iflg. sagnet ved et under være bragt hjem fra Jerusalem af en rytter på en hvid hest på få timer, så han kunne vågne op på Hvilehøj (jvf. O.T. 168ff). - **12** *Du, der gav os*] digteren Jens Baggesen (1764-1826), der skrev under pseudonymet Knud Sjællandsfar (Sjællandsfar: sjællænder). - **13-14** *Skjæmt ... Sjællandsfar*] citatet er ikke identificeret. - **15-16** *den forladte Befæstning*] Korsør søbatteri blev nedlagt 1857. - **18** *den Plet, hvor dit Fødehuus stod*] B. fødtes på Korsør søbatteri. - **19** *da Du »var lille« ... Øen glide*] citat fra Baggesens *Da jeg var lille* (1785), hvor det i str. 4 hedder: »Da saae jeg Maanen ned bag Øen glide, / Og tænkte: gid jeg var paa Øen der« (Poetiske Skrifter v. Arlaud IV. 1899.28). - **21** *drog om i Verdens Labyrinth*] allusion til Labyrinten eller Reise gennem Tydskland, Schweitz og Frankerig I-II (1792-93). - **23-26** 6. strofe af *Til mit Fædreneland* (1796; Poetiske Skrifter v. Arlaud IV. 1899.224 m. noter). - **28-29** *Kielerfjord ... er lagt*] B. er begravet på St. Jørgens kirkegård i Kiel.

143.3 *1815; da jeg var een og tyve Aar*] om A har haft en bestemt person fra sin omgangskreds i tankerne er uvist, idet det ikke er lykkedes at finde nogen kvindelig bekendt født i Odense 1793 el. 94. - **7** *for*] fremfor. - **16** *holsteenske Vogn*] åben vogn med kurvefading og agestole, der hang i læderstropper. - **18** *Sanct Jørgens Port*] for enden af St. Jørgensgade. - **21** *Børt-Fartøiet*] smakken (færgbåden) over Storebælt. - **37** *Birckner*] Michael Gottlieb Birckner (1756-98), præst og forfatter, forkæmper for trykkefriheden, var fra 1792 til sin død præst i Korsør, hvor hans gravmonument er bevaret på kirkepladsen.

144.6 *Krebsehuset*] kro ca. 2 km nordøst for Sorø på landevejen til Ringsted; nedlagt i 1870'erne. - **10** *anden Examen*] eksamen i forskellige fag som studenterne i perioden 1788-1850 indstillede sig til på universitetet et år efter studentereksamen; indtil 1849 kunne anden eksamen også tages fra Sorø Akademi. - **11** *galant*] elegant, fint. - **14** *Madam Plambek*] Anna Nielsdatter Rosbjerg (1755-1838), gift med skovrider Martin Plamböck, havde fra 1781 bevilling til krohold i Krebsehuset. - **16** *Baggesens Brev til hende*] 18.10.1790 overnattede Jens Baggesen og hans hustru i Krebsehuset. I vrede over regningens størrelse forløb Baggesen sig ved afrejsen om morgenen overfor madam Plamböck, men fortrød allerede i Ringsted sin opførsel og sendte hende en skriftlig 209 undskyldning, der samtidig havde karakter af en anbefaling af Krebsehuset. Madam Plamböck lod brevet indramme og hængte det op i krostuen som en slags reklame (se Aage Welblund og Arthur G. Hassø: *Gamle Landevejskroer fra København til Korsør*. 1946.278ff). - **20** *Absalons Grav*] ærkebiskoppen og statsmanden Absalon (1128-1201) ligger begravet i Sorø Klosterkirke. - **20-21** *Munke-Indskrifter*] hvad præcist A tænker på er uvist, men muligvis drejer det sig om nogle indskrifter i forbindelse med kalkmalerier i Christian Friis' kapel eller indridsninger i stolestaderne oppe i kirkens kor. - **21** *Parnasset*] udflugtsmål på den sydlige side af Sorø sø. - **25** *Philosophgangen*] spadseresti i den østlige udkant af Sorø (mellem Priorgade og Ringstedvej). - **26** *Flommen*] udtørret moseområde i den østlige udkant af Sorø.

145.17 *glad ved Jernbanerne er jeg*] et udtryk for A.s egen holdning, jvf. betragtningen over hans egen første rejse med jernbane 10.11.1840 i EDB 16ff. - **24** *en anderledes stor Reise*] hyppig tankegang hos A, jvf. fx slutn. af *Fodreise og Flyttedagen* (IV 246ff).